

1948) // Ziarul Lumina. – 21.02.2010. – Режим доступу: <http://ziarullumina.ro/chipuri-si-fapte-din-viata-bor/patriarhul-nicodim-anii-instaurarii-democratiei-populare-1944-1948>. – Назва з екрана; Бурега В. В. Молдавія, Румунія и інтереси РПЦ // Релігія в Україні. – 06.08.2010. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/history/5527-moldaviya-rumuniya-i-interesy-rpc.html>. – Назва з екрана; Шкаровський М. В. Православная Церковь Румынии в 1918–1950-х годах // ВЦИ. – 2011. – № 1/2 (21/22). – С. 173–224.

В. В. Бурега

НИКОН (БОГОЯВЛЕНСЬКИЙ ПИЛИП ГЕОРГІЙОВИЧ/ЄГОРОВИЧ) [рос. Никон (Богоявленский Филипп Георгиевич/Егорович)] (1831–19.06[01.07].1897), єпископ РПЦ, випускник КДА – церк. діяч і педагог.

Нар. у с. Кузовка Богородицького пов. (нині – р-ну) Тульської губ. (нині – обл. РФ) у сім'ї паламаря місцевої Богоявленської церкви. Навчався в Тульській ДС (1845–51) та КДА (1851–55), яку закінчив зі ступ. старшого канд. богослов'я, отримавши право на здобуття магістерського ступ. після двох років бездоганної служби в духовних навч. закладах (рішення Конференції КДА від 11.08.1855 затверджено ухвалою Св. Синоду від 19.12.1856). Рукопис випускного твору Н. «Краткий обзор ересей, бывших в первые три века христианства» зберігається в ІР НБУВ.

12.04.1856 розпочав пед. діяльність на посаді викладача Тульської ДС. Того ж року прийняв священство: 08.09.1856 рукопокладений у сан ієрея Вознесенського храму м. Тули. Згідно з указом Св. Синоду від 30.07.1858 отримав диплом магістра богослов'я і словесних наук. 09.11.1859 перейшов на службу до Тульського Олександрівського кадетського корпусу (з 1864 – Олександрівська військ. гімназія), де протягом 7 років обіймав посади законовчителя і настоятеля кадетської Св. благовірного кн. Олександра Невського церкви.

Після розформування навч. закладу (1865) переїхав до С.-Петербургу, де у 1866–81 перебував на єпархіальній службі: обіймав посади законовчителя Військово-крес-

лярської школи і настоятеля її церкви Св. праведних Захарії та Єлизавети (вересень 1866 – липень 1869); священника Спасо-Преображенського храму в Колтовській слоб. (липень 1869 – жовтень 1870); старшого священника і настоятеля храму в ім'я Св. великомученика Георгія Переможця на Большеохтинському Георгіївському кладовищі (жовтень 1870 – лютий 1881). У 1872 піднесений до сану протоієрея. Продовжуючи пед. діяльність, у 1870-х викладав Закон Божий в Олександринському (до 1871 – Св. Володимира) та Охтинському дитячих притулках, а також у Полюстровській земській школі.

Після смерті дружини на поч. 1870-х вирішив прийняти чернецтво, однак реалізував свій намір лише після того, як його донька досягла дорослого віку. Після звершення чернечого постригу (05.03.1881) у сані архімандрита (з 14.03.1881) служив настоятелем посольської Свято-Миколаївської церкви у Римі (до листопада 1884). 28.11.1884 був переведений на посаду настоятеля Милецького Свято-Миколаївського чол. монастиря (у м-ку Мильці Ковельського пов. Волин. губ.; нині – село у Старовижівському р-ні Волин. обл.). Того ж року викликаний до С.-Петербурга для звершення, згідно з чергою, священнослужіння і проповідництва. З 13.08.1885 – член С.-Петербур. духовного цензурного ком-ту.

Указом Св. Синоду від 02.04.1888 призначений єпископом Сарапульським, вікарієм В'ятської єпархії (чин хіротонії звершено у С.-Петербурзі 10.04.1888). З 04.03.1889 – єпископ Глазовський, 2-й вікарій В'ятської єпархії (із перебуванням у м. В'ятці). Згідно з указом Св. Синоду від 21.08.1893 переведений до Ярославської єпархії на вікарну кафедру єпископа Углицького.

З 18.02.1895 й до кінця життя – єпископ Туркестанський і Ташкентський. Очоливши єпархію, опікувався відкриттям нового благочинницького округу (Аулієатинського), завершенням будівництва храмів у ім'я Св. преподобного Сергія Радонезького в м. Ан-

дигані та м. Ташкенті (нині – адм. центри Республіки Узбекистан), які освятив, відповідно, у 1895 і 1897, а також створенням Ташкентської ДС та перенесенням єпископської каф-ри з м. Вірного (нині – м. Алмати, Республіка Казахстан) до м. Ташкента. Однак через раптову хворобу і смерть Н. два останні задуми залишилися нереалізованими.

Мав церк. і держ. відзнаки за пастирські та пед. заслуги, у т. ч. ордени Св. Володимира 3-го ступ. (09.04.1889) та Св. Анни 1-го ступ. (06.05.1895).

Помер у м. Вірному. Був похований у Софійському соборі поруч із першим туркестанським архієреєм – архієпископом Софонієм (Сокольським, 1799–1877). За рад. часів собор було перебудовано під клуб, згодом – кінотеатр і ляльковий театр; обидва архієрейські поховання сплюндровано. У 1989 будівлю собору, що перебувала в аварійному стані, зруйнували. 19.05.2004 відбулося урочисте перепоховання останків двох туркестанських архієреїв у новозбудованому склепі неподалік від залишків собору (на території Іверсько-Серафимівського жін. монастиря). У жовтні 2005 над могилами було встановлено пам'ятні плити, поклонний хрест і арку.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 59/5; Ф. 304. – Дис. 728; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 3456, 3947.

Опубл. дж.: Высочайшие повеления // ЦВед. – 1888. – № 15. – С. 75; 1889. – № 13. – С. 119; Речь в присутствии Святейшего Правительствующего Синода, сказанная членом С.-Петербургского духовно-цензурного комитета архимандритом Никоном при наречении его во епископа Сарапульского, vicария Вятской епархии // ПрибЦВед. – 1888. – № 15. – С. 416–418; По поводу назначений // Там само. – С. 419–420; Всепопданнейший доклад Святейшего Синода об учреждении самостоятельной Омской епархии // ЦВед. – 1895. – № 11. – С. 89–90; Преосвященный Никон [некролог] // ПрибЦВед. – 1897. – № 27. – С. 935–936; Епископ Туркестанский Никон (некролог) // Ярославские Ев. – 1897. – № 26. – Ч. неофиц. – С. 388; Левницкий В. Ф. Мои воспоминания. II. Студенческие годы. 1851–1855 г. – К., 1911. – С. 35–36; Він же. Мои воспоминания. Путешествие на родину // ТКДА. – 1911. – № 6. – С. 275–276.

Літ.: Историко-статистические сведения о Санкт-Петербургской епархии. – Вып. 4. – Ч. II. – СПб., 1875. – С. 69; Вып. 7. – Ч. II. – СПб., 1883. – С. 263–264, 315–316;

Тульский Синодик. Тульская епархия (1558–2009) / авт.-сост. Т. В. Георгиевская, М. В. Петрова. – Тула, 2010. – С. 36, 73, 168; Головкин Н. София Казахстанская // Православие.Ру. – 30.09.2008. – Режим доступа: <http://www.pravoslavie.ru/put/4483.htm>. – Назва з екрана.

М. Л. Ткачук

НИЛ (ІСАКОВИЧ Микола Федорович) [рос. Нил (Исакович Николай Федорович)] (09[20].12.1796–21.06.[03.07].1874), архієпископ РПЦ, викладач КДА – церк. діяч, педагог, місіонер, мандрівник, духовний письменник, природознавець.

Нар. у с. Орехи Оршанського пов. Могильовської губ.* (нині – смт Ореховськ, білорус. Арэхаўск, Оршанського р-ну Вітебської обл. Республіки Білорусь) у сім'ї священика (помер до народження Н.). Глибоко поважав і любив мати, на могилі якої у м. Гродно (нині – Республіка Білорусь) збудував церкву в ім'я її святої покровительки преподобної Марфи. Після закінчення Оршанського ДУ та Могильовської ДС навчався у СПбДА (1821–25), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук.

22.08.1825 прийняв чернецтво; був висвячений на ієродиякона (27.08.1825) та ієромонаха (29.08.1825). З 05.09.1825 призначений інспектором і професором Черніг. ДС, ректором Черніг. духовних уч-щ. 08.05.1828 переведений до КДА на посаду інспектора і бакалавра богослов. наук. Був дійсним членом академ. Конференції (з 20.12.1828) та духовно-цензурного ком-ту (з 24.12.1828). У пам'яті студентів КДА залишився обдарованим викладачем, але грубою і деспотичною людиною.

З 02.09.1830 – ректор і професор богослов. наук Ярославської ДС, настоятель Богоявленського Авраамового чол. монастиря в м. Ростові Ярославської губ. (нині – обл. РФ). 12.10.1830 піднесений до сану архимандрита.

16.11.1835 призначений на посаду єпископа В'ятського і Слободського (чин хіротото-

* Поширені у деяких джерелах відомості про народження Н. у м. Могильові є помилковими.